

Protocol agressie en geweld tegen politieke ambtsdragers gemeente Den Helder 2019

Mei 2019

Protocol Agressie en geweld tegen politieke ambtsdragers gemeente Den Helder 2019

Aanleiding

Op 25 februari 2019 heeft de gemeenteraad een motie gesteund, waarin het college van b&w samen met het Presidium is verzocht het proces te verkennen en voor te bereiden voor de gemeenteraad, om te komen tot een raadsvoorstel waarmee een agressieprotocol voor college- en raadsleden kan worden vastgesteld in de raad. Deze motie is eveneens door het college van b&w overgenomen. Dit protocol is een uitvloeisel van het voorgaande verzoek.

Inleiding

Raads- en collegeleden, maar ook commissieleden, moeten vrij zijn om hun politieke mening te kunnen verkondigen. De gevolgen van agressie en geweld tegen raads- en collegeleden alsmede commissieleden en fractie-assistenten zijn ingrijpend voor de persoon in kwestie. Daarnaast wordt de democratie ondermijnd op het moment dat een raads-, college- of commissielid niet in vrijheid zijn stem uit kan brengen. Ter bescherming van alle raads-, college-, commissieleden en fractie-assistenten en ter bescherming van de lokale democratie stelt het gemeentebestuur het volgende:

Agressie en geweld tegen raads-, college-, commissieleden en fractie-assistenten is onacceptabel en wordt nooit getolereerd.

Dit protocol maakt hiervan een heldere vertaling, benoemt de rollen en de stappen die worden gezet in voorkomende gevallen. Er is voor gekozen de te nemen stappen niet bij het betrokken college-, raads-, commissielid of fractie-assistent te laten, maar over te laten nemen door de gemeente. In de praktijk blijkt te vaak dat bedreigde college-, raads- en commissieleden of fractie-assistenten geen aangifte durven te doen of vrezen niet langer waardevrij en conform hun ambtseed of -belofte hun werk te kunnen voortzetten. Die individuele afweging draagt niet bij om als collectief een heldere grens te bekrachtigen.

Er wordt een krachtig signaal afgegeven door in alle gevallen, in overleg met de betrokkene, aangifte te laten doen wanneer er strafbare feiten worden vastgesteld. Agressie en geweld tegen de functionaris college-raads-commissielid of fractie-assistent is onacceptabel en wordt nooit getolereerd. De reactie hierop is uniform. Deze eenduidige reactie vormt een 'hitteschild', waardoor de betreffende college-, raads- en commissieleden en fractie-assistenten worden *beschermd* en hun werkzaamheden kunnen blijven uitvoeren. Bovendien wordt over die aangifte intern, noch extern gecommuniceerd, tenzij dit in het belang van het onderzoek is. Voor afscherming van persoonsgegevens wordt gezorgd, de privacy is nadrukkelijk gewaarborgd. Door deze werkwijze wordt, het college-, raads-, commissielid of fractie-assistent beschermd/uit de wind gehouden. Voorwaarde is wel dat het betrokken college-, raads- commissielid of fractie-assistent, in de rol van benadeelde, zijn of haar volledige medewerking verleent aan het onderzoek.

1. Basisafspraken

De basisafspraken is dat het raads-, college-, commissielid of fractie-assistent grensoverschrijdend gedrag vanwege zijn of haar functie altijd intern meldt en vervolgens de vastgelegde handelwijze in dit protocol volgt. De afspraken zijn erop gericht regie te voeren, zodra sprake is van grensoverschrijdend gedrag tegen raads-, college-, commissieleden of fractie-assistenten.

2. Emotie of grensoverschrijdend?

Onder emotioneel gedrag wordt verstaan gedrag waarbij een persoon op een emotionele manier begrip vraagt voor zijn persoonlijke situatie, kritiek geeft op de regels of op het beleid van de gemeente, of bijvoorbeeld boos is over een beslissing van de gemeente. Emotioneel gedrag is van korte duur en laat zich corrigeren. Voor dergelijk gedrag kan (enig) begrip worden getoond. Emotioneel gedrag is niet verboden, boosheid is niet grensoverschrijdend en is geen agressie.

Grensoverschrijdend gedrag is: aanhoudend emotioneel gedrag, aanhoudende boosheid of het aanhoudend uiten van beledigingen en gedrag dat – nadat de persoon er op is aangesproken – niet verandert of juist verergert. Het gedrag is gericht op:

- het veroorzaken van onbehagen, bijvoorbeeld door belediging, bedreigingen, intimidaties, pesten;
- het verstoren van de orde of op ontoelaatbare wijze beïnvloeden van de taakuitoefening;
- het veroorzaken van (emotionele of fysieke) pijn, letsel of schade.

Onder agressie wordt in navolging van de zogenaamde Eenduidige Landelijke Afspraken verstaan: Lichamelijke en verbale agressie, belaging, intimidatie en bedreiging gepleegd in of door omstandigheden die verband houden met de uitvoering van de publieke taak. Dit kan gepaard gaan met beschadiging van goederen. Onder agressie wordt in dit protocol ook verstaan ieder gebruik van geweld.

3. Melden van grensoverschrijdend gedrag

Grensoverschrijdend gedrag wordt *altijd eerst* intern gemeld.

- Raads- en commissieleden alsmede fractie-assistenten melden incidenten, al dan niet door tussenkomst van de griffier, bij de burgemeester. De burgemeester informeert de griffier over de melding.
- Wethouders melden incidenten, al dan niet door tussenkomst van de gemeentesecretaris, bij de burgemeester. De burgemeester informeert de gemeentesecretaris over de melding.
- De burgemeester meldt een incident bij de gemeentesecretaris en de griffier alsmede bij de commissaris van de Koning.

Alle meldingen worden door de gemeentesecretaris respectievelijk de griffier via een meldingsformulier (zie bijlage) geregistreerd in het zaaksysteem van de gemeente. Op grond van artikel 10 en 11 WOB ligt de privacy van gevoelige zaken vast. Documenten kunnen doorgestuurd worden bijvoorbeeld naar een advocaat, maar dan worden de persoonlijke gegevens weggelakt/gehaald.

De gemeentesecretaris bepaalt wie toegang heeft tot het zaaksysteem. De resultaten van de registratie van incidenten worden zonder vermelding van persoonsgegevens meegenomen in het sociaal jaarverslag.

4. Interne maatregelen

Na iedere interne melding wordt besproken welke maatregelen tegen de veroorzaker worden genomen. Daarbij zijn de beleidsmedewerker OOV en de beleidsmedewerker Juridische Zaken van de gemeente beschikbaar voor ondersteuning. Al naar gelang de ernst van het grensoverschrijdend gedrag (en als sprake is van herhaald gedrag) kan de gemeente:

- de persoon (na twee keer vorderen) verwijderen uit een gebouw/van een terrein;
- de persoon mondeling of schriftelijk waarschuwen;
- (tijdelijk) de dienstverlening beperken of (tijdelijk) de toegang ontzeggen tot de gemeentelijke gebouwen. De burgemeester en de college- en/of raadsleden zijn altijd bevoegd een burger te verzoeken een gebouw te verlaten en mondeling de toegang tot een gebouw te ontzeggen. De schriftelijke ontzegging voor een bepaalde tijd is een besluit van het college van burgemeester en wethouders.
Als hier geen gevolg aan wordt gegeven dan wordt de politie direct in kennis gesteld en is er sprake van een strafbaar feit (lokaalvredebreuk) waarvan aangifte zal volgen;
- de persoon oproepen voor een (orde-, herstel- of stop) gesprek met een daartoe aangewezen vertegenwoordiger van de gemeente over het ongewenste gedrag;
- het voorval melden bij de politie (als het gedrag niet strafbaar is, maar wel grensoverschrijdend, kan melding worden gedaan bij de politie, zodat het incident daar in ieder geval bekend is);
- aangifte doen bij de politie, wanneer sprake is van een vermoeden van een strafbaar feit;
- andere maatregelen treffen, al naar de omstandigheden.

Maatregelen kunnen worden toegepast na iedere (interne) melding. Ook als wordt besloten dat van een incident melding of aangifte wordt gedaan bij de politie. De maatregelen die door de gemeente worden genomen tegen de veroorzaker worden zo mogelijk meteen bij het doen van aangifte of bij de melding aan de politie doorgegeven en anders zo spoedig mogelijk na het nemen van deze maatregelen.

5. Melding, aangifte en klacht

Grensoverschrijdend gedrag kan strafbaar zijn. Het is van groot belang dat van mogelijk strafbaar gedrag zo snel mogelijk aangifte wordt gedaan of een klacht wordt ingediend. Is er sprake van belaging, dan geldt namelijk een termijn van drie maanden waarbinnen een klacht ingediend moet zijn.

Het registreren van incidenten geeft inzicht in de aard, de vorm en mogelijke toename of afname van incidenten binnen de gemeente en is de basis voor de te nemen (preventieve) maatregelen. Het registreren van incidenten is ook belangrijk voor het, mogelijk later, aangifte doen bij de politie en voor het verhalen van mogelijke schade.

Voorbeelden van grensoverschrijdend gedrag die strafbaar *kunnen* zijn:

- beledigingen, (doods)bedreigingen uiten;
- bedreiging met represailles, bedreigen (van familieleden) en uitvoeren van dreigementen;
- schoppen, spugen en andere fysieke agressie;
- letsel toebrengen of materiele schade veroorzaken en gedrag dat anderen in gevaar brengt;
- achtervolgen, opbellen, e-mailen, laster, smaad, pesten, (belaging/stalking).

Procedure:

1. Een bedreigd of belaagd college-, raads- of commissielid dan wel fractie-assistent meldt dit *altijd* aan de burgemeester. De burgemeester meldt dit bij de commissaris van de Koning.
2. De burgemeester informeert het Openbaar Ministerie (OM) en politie hier zo spoedig mogelijk over.
3. De burgemeester agendaert elke melding van bedreiging, belaging of agressie tegen een college-, raads- of commissielid dan wel fractie-assistent in de eerstvolgende vergadering met OM en politie (lokale driehoek).
4. Zo spoedig mogelijk na de melding volgt een gesprek met het bedreigde of belaagde college-, raads- of commissielid dan wel fractie-assistent en een daartoe gespecialiseerde politieambtenaar die vaststelt of sprake is van strafbare feiten.
5. Ook als een college-, raads- of commissielid dan wel fractie-assistent twijfelt of sprake is van grensoverschrijdend gedrag, is het altijd mogelijk contact op te nemen met de burgemeester, al dan niet door tussenkomst van de griffier respectievelijk de gemeentesecretaris. Na het contact wordt bepaald of en wat nodig is. Via de beleidsmedewerker OOV kan maatwerk worden geleverd, ook als zorg nodig/noodzakelijk is.
6. Als sprake is van strafbare feiten doet de gerechtigd vertegenwoordiger van de gemeente in *alle gevallen* en in overleg met de betrokken bestuurder daarvan aangifte, waarbij materiële en immateriële schade altijd wordt verhaald als de dader bekend is. Betreft het belaging, dan dient de betrokkene zelf, binnen drie maanden een klacht in. De griffier respectievelijk de gemeentesecretaris, dan wel de burgemeester of beleidsmedewerker OOV ondersteunt de betrokken bestuurder hierbij.
7. Over de aangifte of klacht wordt *niet gecommuniceerd*, tenzij het betreffende college-, raads- of commissielid dan wel fractie-assistent daarmee instemt voor het onderzoek.
8. Het betreffende college-, raads- of commissielid dan wel fractie-assistent wordt juridisch als benadeelde beschouwd.
9. Het betrokken college-, raads- of commissielid dan wel fractie-assistent verleent als benadeelde volledige medewerking aan het politieonderzoek.

6. Noodgevallen en alarmering beveiliging

Wanneer zich een noodgeval voordoet, belt de bedreigde *altijd* 112 en geeft aan waar hij/zij zich bevindt en (indien mogelijk) wat de situatie is. Zolang de dreiging duurt en de bedreigde niet weg kan komen, staat de eigen veiligheid van de bedreigde voorop. De bedreigde probeert kalm te blijven en de bedreiger niet te provoceren. De bedreigde draagt zo mogelijk zorg voor alle informatie die kan leiden tot een snelle aanhouding van de verdachte.

7. Follow-up na melding en/of aangifte bij de politie

Het OM wordt door de politie op de hoogte gesteld bij een dreigingsmelding en/of een aangifte.

- Bij dreiging tegen een persoon ligt de verantwoordelijkheid voor de beslissing over het treffen van beveiligingsmaatregelen, in het kader van de strafrechtelijke handhaving en het bewaken

en beveiligen, bij het OM en doet de politie voorstellen over de te nemen maatregelen (artikel 1, lid 2, Politiewet, aanwijzing beveiliging van personen, objecten en diensten).

- Als de burgemeester zelf onderwerp is van dreiging, blijft het OM verantwoordelijk en kan worden overlegd met de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid van het Ministerie van Veiligheid en Justitie. Als de burgemeester slachtoffer is, wordt tevens de commissaris van de Koning op de hoogte gesteld.
- De Arbeidsinspectie wordt binnen 24 uur gewaarschuwd door de burgemeester, gemeentesecretaris of door de griffier als sprake is van een ernstig incident waarbij een politieke ambtsdrager lichamelijk of geestelijk letsel oploopt, in het ziekenhuis moet worden opgenomen, blijvende schade overhoudt aan de gezondheid of overlijdt aan de gevolgen. De gemeentesecretaris en/of de griffier zorgt voor terugkoppeling aan de betrokkenen en aan de gemeenteraad over de strafrechtelijke vervolging en de resultaten daarvan.

Nazorg

Nazorg is belangrijk. De politieke ambtsdragers en indien nodig ook de directe familieleden en collega's kunnen er van uitgaan dat ze ondersteund worden tijdens en na het incident van agressie en geweld. De burgemeester of gemeentesecretaris vangt de wethouder op, de burgemeester of griffier de raads- en commissieleden of fractie-assistenten. De burgemeester en griffier respectievelijk de gemeentesecretaris organiseren de benodigde hulp. Zij kunnen altijd deskundigen om hulp vragen. Voor de burgemeester zijn er, afhankelijk van het incident, diverse opties. Die kunnen in het voorkomende geval in overleg met commissaris van de Koning en/of secretaris worden bepaald, al dan niet met een terugkoppeling aan het Presidium. De HR-adviseur neemt de verdere zorg over, een en ander in samenspraak met de griffier respectievelijk de gemeentesecretaris. De HR-adviseur kan de arbodienst of andere deskundigen inschakelen en het verdere proces regelen.

8. Communicatie

De burgemeester is ten overstaan van de gemeenteraad (al dan niet vertrouwelijk) woordvoerder als het gaat om bedreiging van één of meer wethouders of raadsleden. De burgemeester kan zich desgewenst laten bijstaan door het OM. Als de burgemeester direct betrokken is, wordt in overleg met de burgemeester, de locoburgemeester en eventueel de commissaris van de Koning de handelwijze bepaald. Andere politieke ambtsdragers worden met instemming van het slachtoffer op de hoogte gebracht van een incident, tijdens een collegevergadering, c.q. besloten overleg van het Presidium. Vertrouwelijkheid wordt daarbij, zo nodig, in acht genomen. In het geval van voortdurende dreiging is het van groot belang dat niemand uitspraken doet die leiden tot verhoging van veiligheidsrisico's.

Zodra een strafrechtelijk onderzoek is begonnen ligt de woordvoering bij het OM. Communicatie en contacten met de pers worden overgelaten aan het OM in samenspraak met de burgemeester en politie. De communicatieadviseur van de gemeente stemt over een eventuele communicatieboodschap bij een ernstige (be)dreiging, altijd af met de afdeling voorlichting van het OM. Getroffen (politie) maatregelen in de publieke ruimte worden nooit naar de pers gecommuniceerd. Afspraken over woordvoering worden altijd in acht genomen.

9. Vertrouwenslijn

De Vertrouwenslijn helpt bestuurders bij vormen van ongewenst gedrag, zoals bedreiging, intimidatie en geweld. Meer dan de helft van de burgemeesters en wethouders krijgt te maken met bedreiging en intimidatie, zo blijkt uit cijfers van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK). Dat heeft natuurlijk een grote impact. Niet alleen op de politici zelf, maar ook op de familie.

Bedreiging en intimidatie laat niemand onberoerd. Dergelijk ongewenst gedrag tast ook, vaak onbewust, de manier waarop beslissingen in het werk tot stand komen aan. Onzekerheid over eventuele gevolgen maakt het lastig om de situatie met anderen te bespreken. Een isolement is vaak het gevolg. De Vertrouwenslijn is opgericht in opdracht van het Ministerie van BZK om bestuurders en politici bij te staan en te adviseren.

Er kan anoniem worden gebeld naar de Vertrouwenslijn op 0800 2800 200 (zeven dagen per week van 10.00 tot 17.00 uur). Voor persoonlijke - of zakelijke vragen kan er contact worden opgenomen via de kantoorlijn op 088 5543 218.

10. Schade, opvang en nazorg na incidenten.

Het kan zijn dat schade is geleden door de gemeente zelf, aan persoonlijke eigendommen van de betrokkene of dat er aanvullende kosten moeten worden gemaakt (bijvoorbeeld medische). Los van de vraag of de gemeente of de betrokkene verzekerd is voor de schade is het uitgangspunt dat schade zoveel mogelijk wordt verhaald op de veroorzaker. In dit geval kan contact opgenomen worden met het team Bestuur & Organisatie van de gemeente. Voor juridische ondersteuning kan men contact opnemen met de beleidsmedewerker OOV. De beleidsmedewerker OOV kan via de juristen van de gemeente advies en hulp krijgen. De juristen kunnen de benadeelde zo nodig bijstaan bij voeging ter terechtzitting. Slachtofferhulp kan hier ook een rol spelen.